В 366 1217

Година I. София, Вторникъ, 10 януарий 1912 год. Брой 13.

ОБЯВЛЕНИЯ

На I стр. за петитенъ редъ 1 левъ
На IV „ „ „ „ 40 стот.

Всичко въ прѣдплата.

Адресъ:
„Вардаръ", пот. „Розакаль" № 12. София.

ВАРДАРЪ

СЕДМИЧЕНЪ ВѢСТНИКЪ

АБОНАМЕНТЪ

За България:
За 3 мѣсеца . . . . 1·50 лева
„ 6 „ . . . . 3 „

За странство:
За 3 мѣсеца . . . . 2·— лева
„ 6 „ . . . . 4 „

Единъ брой 10 стот.

К. Миладиновъ.

Д. Миладиновъ.

М. Геновъ.

Бр. Миладинови.

Прѣди петдесетъ години вражеска ржка подкоси живота на двѣ свѣтила на националната ни пробуда: Димитъръ и Константинъ Миладинови. Тѣ паднаха жертва за цѣната на бащина вѣра и роденъ езикъ и сложиха изкупителнитѣ си кости въ залогъ на приближаващата се свобода.

За тѣхния животъ малко се е писало. Историята като че ги е забравила. Увѣнча ги съ лаври само поезията: факть е, че живота на „двата Миладина" се популяризира главно отъ „Епопеята на забравенитѣ".

Родени въ Струга, „градъ хубавъ и старъ", откърмени отъ люлка въ робски теглила, тѣ отрасваха подъ благотворната грѣйка на майчини грижи, станаха зрители на вѣковнѣ неволи и жаднѣеха да хвърлятъ пр[illegible]гжстия мракъ свѣтливитѣ искри на народното свѣстяване. И въ келиитѣ на мънастиря „Св. Наумъ", дѣто Димитъръ доби първитѣ познания по грамотность, и въ гръцкото охридско училище, и въ янинския лицей и въ странствуванията си изъ Херцеговина, Босна и Сърбия една мисъль пълнѣше живота му, единъ блѣнъ се възправяше прѣзъ съзнанието му: свѣтлина и пробуда на народа. Съ години учитель въ Струга и Кукушъ, той съ любовь носи брѣмето на скроменъ апостолъ на просвѣтата, и съ ясновидството на една българска душа позна призванието на нацията, долови културнитѣ й копнежи и пламенно желаеше да я види възродена. Безъ претенции за отплата, безъ надежда за лаври, той скита години безъ отдихъ, ту мило приманъ, ту коварно изпъжданъ. Обладанъ отъ фанатична вѣра въ доброчестината на българския народъ и отъ възторга къмъ идеитѣ, на които бѣ станалъ глашатай, той пръскаше лжчитѣ на родна просвѣта и противостоеше на хиляди прѣчки въ мор ната борба съ тъмнината. За просвѣтата на тоя народъ се грижеха други тогазъ. Цариградскиятъ патрикъ, по султанска повеля, се смѣташе за духовенъ глава на всичкото християнско население въ „богоспасаемата" си патрихана; мрачнитѣ му служители толкова по-достойно оправдаваха владишкитѣ си обири, колкото по ревностно натрапваха гръцкия езикъ въ черкви и училища и насаждаха еленизма. Българскиятъ храмъ, който нѣкога се огласяше отъ звуковетѣ на хубавата славянска рѣчь, дѣто въ дни на народни радости и печали се молѣха български царе и възнасяха топли молитви български патриарси, изнемогваше сега отъ похабнитѣ френски служители и тѣхнитѣ непонятни слова. Той бѣ отдавна осиротѣлъ отъ роднитѣ си отци и копнѣеше да види наново възродено старото добро врѣме. Българското училище, тъй нѣжно отгледано отъ великия народенъ учитель Св. Климента, първовърховниятъ ученикъ на славянскитѣ просвѣтители, печално тжжеше, кога прѣзъ мрака прѣхвъркаха искри отъ околни свободни народи, чито просвѣтни стрѣмежи ревниво се окриляха отъ грижитѣ на роднитѣ имъ синове.

Срѣщу натрапническитѣ грижи на фенерското духовенство да „просвѣщава" българския народъ издигнаха първи мощенъ гласъ Миладиновци. Съ чувство на силна умраза се заборѣха тѣ противъ гръцкитѣ „отци" и „учители" и протеститѣ имъ, слабо чувани отпърво, събуждаха заспалитѣ, ободрява страхливитѣ, носѣха съзнание и свѣтлина на робитѣ. Всѣкждѣ, дѣто стжпяше кракътъ на Димитра Миладиновъ, оставаха трайни слѣди: гръцкиятъ езикъ бѣ изгоненъ отъ черкви и училища и замѣненъ съ свой, матеренъ, а гръцкитѣ книги позорно изметени и замѣстени съ български. Срѣщу гръцкитѣ мегало-идеи той противопоставя фолклорни докази, прѣдлагани отъ името на самия народъ: той иска да докаже правотата на българската кауза посрѣдствомъ народното творчество. Въ поезията на народа, простодушна и неопятнена отъ робствотото, безискуствена свѣжа въ своята първобитна чистота, той вижда най-голѣмъ отворъ на гръцкитѣ домогвания. Той е убѣденъ, че тия безименни творения, създадени въ минути на радости и тжги, най-ясно обясняватъ историческитѣ права на народа, защото не прѣслѣдватъ ни нравствени, ни политически цѣли, нито пъкъ сж ковани за нѣкакви користни смѣтки. Тукъ е и историята, и религията, и бита, и цѣлата космогония на народа. И, убѣденъ въ силата на тия исторически доказателства, той събира пѣсни по цѣлия български край, скита по хора и седѣнки, посѣщава сватби и тжки, копае въ паметьта на бѣлата старость, та и народа свѣстява и на врагъ отпоръ дава. Но тая трѣскава дѣйность не мина безъ протестъ. Охридскиятъ епископъ Милетий вижда въ Димитра Миладиновъ свой най-голѣмъ врагъ. Тоя гръцки владика, изобличаванъ и не единъ пжть въ най-гнжсенъ разврать, вижда какъ бързо се руши почвата подъ краката му и рѣшава да го погуби.

Срѣщу правитѣ думи той пуска въ ходъ интриги, клевета. Димитъръ е обвиненъ като бунтовникъ, който пръска между македонцитѣ опасната проповѣдь, да свалятъ султана и се присъединятъ къмъ Русия. Окованъ и вързанъ, великиятъ народенъ труженикъ бѣ хвърленъ въ цариградскитѣ тъмници, прѣзъ което врѣме пропада и голѣма часть отъ събранитѣ фолклорни материяли.

Константинъ, завършилъ образованието си въ Атина и Москва, по това врѣме бѣ въ Хърватско. Събранитѣ отъ двамата народни умотворения намиратъ своя мецѣнатъ въ лицето на отличния хърватски патриотъ епископъ Йосифъ Юрий Щросмайеръ. Само съ неговата щедра помощь сбирката „Български народни пѣсни" можа да види бѣлъ свѣтъ. Но въ това врѣме на велика радость отъ плодоветѣ на толкова годишенъ трудъ Константинъ дочува тежката вѣсть за нещастието на брата си. Той тича въ Цариградъ да го утѣши, да му стане състрадалецъ, равна жертва въ великото дѣло. Той влиза въ тъмницата, за да не излѣзе вече. За невиннитѣ труженици се застжпватъ австрийскиятъ и рускиятъ посланници и турското правителство ги оневинява. Но, когато въ тъмничния сводъ се раздаватъ думитѣ: „милость и животъ!" бѣднитѣ братя изпущаха вече своитѣ послѣдни въздишки и пращаха сбогомъ на божия свѣтъ. Защото Фенеръ, потрѣпералъ цѣлъ отъ тоя оправдателенъ вердиктъ, рѣшава да употрѣби и послѣднитѣ си срѣдства за самозащита: докато пристигне помилването, подкупената тъмнична стража бѣ поднесла вече отровата на двамата братя.

Тѣ изпуснаха послѣднитѣ си стонове далечъ отъ родна земя, безъ да бжде оросенъ гроба имъ поне отъ една набожна сълза. Шепа студена пръсть хвърли възъ трупа имъ само единъ, чиято лѣвица подаваше яда, до като дѣсницата му набожно благословяше.

Братя Миладинови послужиха на народа си и като глашатаи на народната пробуда и като учени събирачи на български народни пѣсни, въ които откриха великото минало на народа. Въ втория случай тѣ най-достойно увѣковѣчиха името си. Тѣхниятъ Сборникъ (1861 г.) е величествения паметникъ на стрѣмлението ни да хвърлимъ отъ себе си коварно наложеното иго отъ фанариотитѣ. Той прѣладе нашето героическо минало въ идеализирани образи, напомни миналата духовна мощь и окрили вѣрата въ свѣтлото бждаще на падналия, но не изчезналъ български народъ. По тоя Сборникъ славянскиятъ свѣтъ за пръвъ пжть се научи да познава духа на българитѣ въ народната словесность. Бѣлѣжити славянски учени сж почвали изучването на българския езикъ съ тия пѣсни. Йосифъ Голичекъ дори стъкми по тѣхенъ образецъ своитѣ „Юнашки пѣсни на българитѣ", посвятени на Д. и К. Миладинови. Миладиновскитѣ народни пѣсни, тъй разнообразни по съдържание, не губятъ и днесъ цѣната си, като важенъ източникъ за изучване нашето народно творчество.

На 12 януари просвѣтената българска интелигенция ще отдаде своята дань на признателность на тия първи будители на националната свѣсть въ западния край на нашето отечество и съ благоговѣние ще почете великата имъ паметь. А споменътъ за тѣхната дѣйность е скжпъ за насъ особно днесъ, защото съвпада съ моментъ, когато македонската интелигенция е подложена на нови изпитни, и когато болезнено разочарование обладава борцитѣ за свободата въ тоя нашъ роденъ край. Единъ поклонъ прѣдъ изкупителнитѣ кости на Миладиновци, една манифестация на тѣхния безавѣтенъ идеализъмъ ще бжде достоенъ изразъ на адмирация къмъ тѣхната велика заслуга и мощенъ зовъ срѣщу недавна извършеното варварство надъ мирното българско население въ Македония.